Chapter 1 सुभाषितानि

अभ्यास:

प्रश्न : 1 :सर्वान् श्लोकान् सस्वरं गायत। (सभी श्लोकों को स्वर से गाएँ)

उत्तर:

छात्राः स्वयं गायन्तु।

प्रश्न: 2 :यथायोग्यं श्लोकांशान् मेलयत

(क) – (ख)
धनधान्यप्रयोगेषु – नासद्भिः किश्चिदाचरेत्।
विस्मयो न हि कर्तव्यः – त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्।
सत्येन धार्यते पृथ्वी – बहुरत्ना वसुन्धरा।
सद्भिर्विवादं मैत्री च – विद्यायाः संग्रहेषु च।
आहारे व्यवहारे च – सत्येन तपते रविः।

उत्तर:

(क) – (ख) धनधान्यप्रयोगेषु – नासद्भिः किञ्चिदाचरेत। विस्मयो न हि कर्तव्यः – त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्। सत्येन धार्यते पृथ्वी – बहुरत्ला वसुन्धरा।

सद्भिर्विवादं मैत्री – विद्यायाः संग्रहेषु च। आहारे व्यवहारे च – सत्येन तपते रविः ।

प्रश्न: 3 :एकपदेन उत्तरत

(क) पृथिव्यां कति रत्नानि ?

उत्तर: त्रीणि।

(ख) मूढैः कुत्र रत्नसंज्ञा विधीयते ?

उत्तर:

पाषाणखण्डेषु।

(ग) पृथिवी केन धार्यते ?

उत्तर: सत्येन।

(घ) कैः सङ्गतिं कुर्वीत ?

उत्तर : सद्भिः

(ङ) लोके वशीकृतिः का ?

उत्तर : क्षमा।

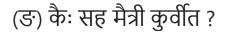
प्रश्न: 4 :रेखाङ्किःतपदानि अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत

- (क) सत्येन वाति वायुः।
- (ख) <u>सद्धिः</u> एव सहासीत।
- (ग) वसुन्धरा बहुरला भवति।
- (घ) विद्यायाः संग्रहेषु त्यक्तलजः सुखी भवेत्।
- (ङ) <u>सद्धिः</u> मैत्रीं कुर्वीत।

उत्तर :

(प्रश्ननिर्माणम्)

- (क) केन वाति वायुः ?
- (ख) कैः एव सहासीत ?
- (ग) का बहुरता भवति ?
- (घ) कस्याः संग्रहेषु त्यक्तलज्जः सुखी भवेत् ?

प्रश्न: 5 :प्रश्नानामुत्तराणि लिखत

(क) कुत्र विस्मयः न कर्तव्यः ?

उत्तर:

दाने, तपसि, शौर्ये, विज्ञाने, विनये, नये च विस्मयः न कर्तव्यः।

(ख) पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि कानि ?

उत्तर:

पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि जलम्, अन्नं सुभाषितं च सन्ति।

(ग) त्यक्तलजः कुत्र सुखी भवेत्?

उत्तर:

धनधान्य-प्रयोगेषु, विद्यायाः संग्रहेषु, आहारे व्यवहारे च त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्।

प्रश्नः 6 :मञ्जूषातः पदानि चित्वा लिङ्गानुसारं लिखत रत्नानि, वसुन्धरा, सत्येन, सुखी, अन्नम्, विहः, रविः, पृथ्वी, सङ्गतिम्।

पुँल्लिङ्ग	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्
	•••••	
•••••	*********	•••••
•••••	**********	

उत्तर:

पुँिल्लङ्गम् स्त्रीलिङ्गम् नपुंसकलिङ्गम्

सुखी वसुन्धरा रत्नानि वहनिः पृथ्वी सत्येन

रविः सङ्गतिः अन्नम्।

प्रश्न: 7:अधोलिखितपदेषु धातवः के सन्ति?

पदम् – धातुः

कर्तव्यः

पश्य

भवेत्

स्थितः

उत्तर:

पदम् धातुः

कर्तव्यः √कृ

पश्य √दृश्

भवेत् √भू

स्थित: √स्था